

Apel o poprawę koordynacji 12 ministerstw w przygotowanie i realizację transformacji energetyczno-klimatycznej Polski

Donald Tusk

Prezes Rady Ministrów

Szanowny Panie Premierze!

Z nadzieją przyjęliśmy przedstawienie przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska do publicznych konsultacji projektu aktualizacji Krajowego Planu Energii i Klimatu do 2030 roku. Jest to w chwili obecnej jedyny dokument strategiczny, który określa kierunek transformacji energetyczno-klimatycznej Polski. Powinien on wyrażać determinację kraju do połączenia ochrony klimatu z szeroko rozumianymi potrzebami wprowadzenia zmian gospodarczych, modernizacji infrastruktury, poprawy bezpieczeństwa oraz jakości życia Polek i Polaków.

Z zadowoleniem przyjmujemy poprawę trzech głównych wskaźników transformacji energetycznej w projekcie Planu w stosunku do poprzedniej wersji. Dostrzegamy jednak także pominięte istotne możliwości, aby wyjść ponad prognozowane 50,4% redukcji emisji gazów cieplarnianych, 32,6% produkcji energii z odnawialnych źródeł oraz 12,8% redukcji zużycia energii. Polityka w omawianym zakresie jest kształtowana przez wymagania polityki klimatycznej Unii Europejskiej, a nie krajowe możliwości, które są w rzeczywistości większe. Istniejący potencjał redukcji emisji, w tym rozwoju odnawialnych źródeł energii z magazynami i zielonym wodorem czy postawienia na hasło "po pierwsze efektywność energetyczna" nie zostały w pełni dostrzeżone w projekcie Planu. Zwłaszcza, iż prognoza dotycząca redukcji emisji gazów cieplarnianych jest niewystarczająca, aby osiągnąć cel Porozumienia Paryskiego, którego Polska jest sygnatariuszem - czyli neutralność klimatyczną do 2050 roku.

Nasza analiza zapisów projektu Planu pokazuje, że nie nakreślono wizji polityki klimatycznej w odniesieniu do realnych możliwości i istniejących szans. Dlatego zwracamy uwagę i chcielibyśmy dowiedzieć się:

(0) Dlaczego ani w Streszczeniu Planu ani w Planie nie jest opisana "Struktura administracyjna wdrażania krajowych polityk klimatyczno-energetycznych" wymagana zgodnie z Ramami ogólnymi dotyczącymi zintegrowanych krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu stanowiącymi załącznik nr 1 do Rozporządzenia nr 2018/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady UE?

(1) Dlaczego w Planie brak wizji w jaki sposób polski przemysł mógłby wykorzystać transformację do uczestniczenia w **tworzeniu zielonej gospodarki** i zwiększenia swojej konkurencyjności, a nie tylko ograniczenia emisji? Transformacja będzie bowiem przynosić także korzyści gospodarcze, a nie tylko koszty dla przemysłu energochłonnego. Przykładami są niskoemisyjne technologie dla energetyki czy budownictwa. Tym samym następować będzie spadek emisji oraz kosztów produkcji. Powstaje pytanie czy **Ministerstwo Przemysłu** w porozumieniu z **Ministerstwem Rozwoju i Technologii** w odpowiedni sposób przemyślało swój wkład do omawianego Planu i procesu jego realizacji?

(2) Dlaczego w Planie nadal przewiduje się **istotną rolę dla energetyki opartej o wydobycie węgla** kamiennego i brunatnego, nawet w horyzoncie poza rokiem 2040? Jak wskazuje think tank Forum Energii, utrzymanie nierealnego gospodarczo scenariusza utrzymania wydobycia węgla na poziomie ustalonym w 2021 r. oznacza marnowanie środków publicznych na dużą skalę oraz zagrożenie bezpieczeństwa energetycznego. Obniża to konkurencyjność polskich przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej oraz ogranicza potencjał tworzenia zielonych miejsc pracy. Czy nie oznacza to, że **Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej** w porozumieniu z **Ministerstwem Przemysłu oraz Klimatu i Środowiska** powinno ponownie przemyśleć tempo sprawiedliwej transformacji w Polsce?

(3) Dlaczego Krajowy Plan Energii i Klimatu ignoruje kwestie emisji metanu i nie ustala celu w zakresie redukcji tych emisji? Podwojenie mocy gazowych, które zakłada projekt również ignoruje kwestie emisji tego gazu cieplarnianego. Konieczne jest uzupełnienie **przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska** w porozumieniu z **Ministerstwem Aktywów Państwowych i Ministerstwem Przemysłu** projektu o plan wycofywania się z gazu kopalnego we wszystkich sektorach gospodarki, który wesprze zarówno cele bezpieczeństwa energetycznego, jak i klimatycznego kraju.

(4) Dlaczego w projekcie Planu bilans emisji w dużej mierze opiera się na **bardzo optymistycznym założeniu, że pochłanianie gazów cieplarnianych** przez leśnictwo, rolnictwo i użytkowanie gruntów w znacznej mierze **wzrośnie**. Nie jest także jasna rola odbudowy zasobów przyrody i gospodarowania wodą opadową, bez których wzrost sekwestracji nie będzie możliwy. Zwracamy uwagę na konieczność przemyślenia przez **Ministerstwo Klimatu i Środowiska** w porozumieniu z **Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi** tego optymistycznego założenia oraz roli różnorodności biologicznej.

(5) Duże znaczenie dla pochłaniania emisji gazów cieplarnianych oraz szeroko rozumianego bezpieczeństwa w obliczu zmiany klimatu mają działania w zakresie rolnictwa. Gospodarka żywnościowa odpowiada za 30% emisji gazów cieplarnianych. Zasadniczego wzmocnienia wymaga **zaangażowanie się w promowanie rolnictwa ekologicznego, regeneratywnego i agroleśnictwa** oraz ograniczenie marnowania żywności, o czym jest bardzo niewiele w projekcie Planu. Niezbędnym jest włączenie rolnictwa i całej gospodarki żywnościowej w sposób pełny w zachodzącą transformację w czym **Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi** powinno mieć wiodącą rolę.

(6) Jaka ma być **rola planowania przestrzennego i poprawy efektywności energetycznej budynków w ograniczaniu emisji**? Mimo prognozowanych na przyszłe lata negatywnych zmian demograficznych w kraju, prognozy emisji przewidują ich wzrost z terenów zabudowanych. W świetle znowelizowanej dyrektywy 2024/1275/UE (EPBD, tzw. „budynkowej”), nasz kraj musi także znacząco poprawić charakterystykę energetyczną zarówno nowych jak i istniejących budynków oraz zapewnić by do połowy wieku wszystkie były zeroemisyjne. Poprawa efektywności energetycznej budynków, jako element kluczowy dla rozwoju innych obszarów transformacji energetycznej, szczególnie ciepłownictwa, energetyki odnawialnej i jakości powietrza, powinna być jednym z priorytetów na najbliższe lata. Dlatego niezbędna jest poprawa **koordynacji działań Ministerstwa Rozwoju i Technologii, Infrastruktury, Klimatu i Środowiska oraz Funduszy i Rozwoju Regionalnego**, celem weryfikacji ich polityk resortowych i skoordynowanego, strategicznego zarządzania efektywnością energetyczną budynków.

(7) Jaka ma być rola planowania przestrzennego w **ograniczaniu skutków zagrożeń klimatycznych**? Czy prognozy wzrostu emisji z terenów zabudowanych, nie sygnalizują, że

przejmowanie nowych terenów pod zabudowę będzie rość wraz z infrastrukturą potrzebną do ich obsłużenia. Czy nie odbędzie się to także kosztem zwiększenia zabudowy np. terenów zalewowych w pobliżu rzek, a tym samym zwiększenia skutków przyszłych katastrof naturalnych? Dlatego niezbędna jest poprawa **koordynacji działań Ministerstwa Rozwoju i Technologii, Infrastruktury, Klimatu i Środowiska oraz Funduszy i Rozwoju Regionalnego** także w zakresie zarządzania przestrzenią.

(8) Dlaczego **działania dotyczące transportu zostały opisane tylko sygnalnie**? Wpisanie do Planu realizacji docelowej sieci dróg krajowych, inwestycji w śródlądowe drogi wodne czy wzrostu ruchu lotniczego nie jest drogą do ograniczenia, a wręcz prowadzi do wzrostu emisji gazów cieplarnianych. Całkowicie brak w Planie pomysłu na **zabezpieczenie infrastruktury przed skutkami zmiany klimatu**. Wobec tego niezbędnym staje się dokonanie istotnej weryfikacji zapisów dotyczących transportu oraz **Ministerstwa Infrastruktury** we wdrażaniu Planu.

(9) **Zmiana klimatu już teraz wywołuje poważne konsekwencje dla zdrowia ludzi**, zwłaszcza osób z tzw. grup podwyższonego ryzyka (dzieci, osób w ciąży, starszych i chorych). Coraz częstsze fale upałów, skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych jak powódzie oraz zwiększenie zagrożenia rozprzestrzeniania się zakaźnych chorób wektorowych (boreliozy, gorączki zachodniego Nilu, malarii, dengi) wymagają kompleksowego zajęcia się tymi kwestiami w ramach Narodowego Programu Zdrowia, z dużym naciskiem na wdrożenie odpowiednich działań profilaktycznych, oraz adaptacyjnych w placówkach opieki zdrowotnej i szeroko rozumianym budownictwie. Istotnymi staje konieczność znacznie szerszego wkładu w tym zakresie ze strony **Ministerstwa Zdrowia**.

(10) **Zmiana sposobu życia i nawyków konsumpcyjnych**, w tym kształtowania zdrowej zrównoważonej diety w dłuższej perspektywie będzie korzystnie wpływać na zmianę klimatu. Stawia to nowe wyzwania przed oświatą oraz edukacją skierowaną do ludzi przez całe ich życie. Niezbędne jest, aby **Ministerstwo Edukacji** oraz **Nauki** wzięły na siebie obowiązek kształtowania świadomości proklimatycznej i ekologicznej młodego pokolenia i nie tylko. Jednocześnie zapisy temu służące powinny znaleźć się w Planie.

(11) **Ubóstwa energetyczne oraz transportowe** to pojęcia, które pojawiają się w nowym Planie i dla których przewidziano osobne działania. Nie widać jednak wśród nich żadnych propozycji, które zostałyby zaproponowane przez sektor pomocy społecznej. Czy **Ministerstwo Rodziny, Pracy i Pomocy Społecznej** w ogóle brało udział w przygotowaniu tych działań, a naszym zdaniem jego rola jest istotna także w jego wdrażaniu?

(12) Krajowy Plan Energii i Klimatu niestety nie przedstawił listy, ani planu działania w zakresie **wycofania subsydiów antyklimatycznych** w tym do paliw kopalnych. W świetle najnowszego raportu NIK, dużej reformy wymaga także system wydatkowania środków pochodzących ze sprzedaży uprawnień do emisji gazów cieplarnianych. Konieczne jest powołanie krajowego funduszu modernizacji proklimatycznej, gdyż nie można jedynie polegać na środkach z Unii Europejskiej. Mimo dotychczasowego wkładu w Plan **Ministerstwa Finansów** wyraźnie widać konieczność podjęcia działań służących rozwiązaniu tych dwóch kluczowych kwestii istotnych dla polityki klimatycznej.

Brak odpowiedzi w Planie na powyższe pytania i kwestie prowadzi do konkluzji o zdecydowanie niewystarczającym i nierównomiernym zaangażowaniu się wielu ministerstw w tworzenie dokumentu. A przecież **kwestie klimatyczne i energetyczne dotyczą kompetencji nie tylko**

Ministerstwa Klimatu i Środowiska, ale wielu innych resortów. Zmiana podejścia powinna pozwolić ukształtować transformację energetyczno-klimatyczną wszystkich sektorów do roku 2030 tak, aby w pełni wykorzystać potencjał do zmian, a tym samym przygotować podstawę do jeszcze szybszych przemian po roku 2030, które prawidłowo zaplanowane przyniosą korzyści gospodarce oraz ludziom w Polsce i nie tylko.

Postulujemy zatem, aby w celu sprawnej realizacji transformacji energetyczno-klimatycznej rola Ministerstwa Klimatu i Środowiska została wzmocniona, podobnie jak i zaangażowanie pozostałych ministerstw w przygotowanie i realizację Krajowego Planu Energii i Klimatu. W Apelu 100-lecia Polskiej Ochrony Środowiska pojawiła się rekomendacja utworzenia międzyresortowego zespołu koordynacyjnego, mającego na celu integrowanie zamierzeń różnych ministerstw pod kierunkiem Ministerstwa Klimatu i Środowiska. Sądzimy, że przygotowanie i realizacja Krajowego Planu Energii i Klimatu jest wystarczającym uzasadnieniem, aby takie ciało międzyresortowe utworzyć.

Zespół ten mógłby pod auspicjami Ministerstwa Klimatu i Środowiska odpowiedzialnie koordynować realizację innych powiązanych z nim dokumentów, w tym Strategii Renowacji Budynków, Strategii Edukacji Ekologicznej, Strategii na rzecz Ciepłownictwa, Strategii Zrównoważonego Transportu, Strategicznego Planu Adaptacji, Społecznego Funduszu Klimatycznego, a w przyszłości Planu Odbudowy Przyrody. Dzięki takiemu mechanizmowi transformacja energetyczno-klimatyczna Polski będzie mogła przebiegać znacznie sprawniej i efektywniej.

Z góry dziękujemy za konstruktywne ustosunkowanie się do naszych propozycji i sugestii. Licząc na odniesienie się do nich oczekujemy ze strony Pana Premiera i właściwych Ministrów odpowiedzi, które prosimy o przesyłanie do Wojciecha Szymalskiego Prezesa Zarządu Fundacji Instytut na rzecz Ekorozwoju, inicjatora niniejszego listu. Adres e-mail: w.szymalski@ine-isd.org.pl, telefon: 795110368

Do wiadomości:

1. **Marzena Czarnecka**, Ministra Przemysłu
2. **Andrzej Domański**, Minister Finansów
3. **Agnieszka Dziemianowicz-Bąk**, Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
4. **Paulina Hennig-Kłoska**, Ministra Klimatu i Środowiska
5. **Jakub Jaworowski**, Minister Aktywów Państwowych
6. **Dariusz Klimczak**, Minister Infrastruktury,
7. **Izabela Leszczyna**, Ministra Zdrowia,
8. **Barbara Nowacka**, Ministra Edukacji,
9. **Dariusz Wieczorek**, Minister Nauki
10. **Krzysztof Paszyk**, Minister Rozwoju i Technologii
11. **Katarzyna Pełczyńska-Natęcz**, Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej
12. **Czesław Siekierski**, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

SYGNATARIUSZE APELU

Organizacja	Osoba upoważniona	Logo
Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	Wojciech Szymalski	 INSTYTUT NA RZECZ EKOROZWOJU
Fundacja Sendzimira	Karolina Maliszewska	 FUNDACJA SENDZIMIRA
Fundacja na rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Szymon Liszka	 Fundacja na rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii od 1990
Fundacja Rodzice dla Klimatu	Marzena Wichniarz	 RODZICE DLA KLIMATU
Stowarzyszenie Unia Miasteczek Polskich	Grzegorz Cichy	 Unia Miasteczek Polskich
HEAL Polska	Weronika Michalak	 HEAL HEALTH AND ENVIRONMENT ALLIANCE
Instytut Spraw Publicznych	Jacek Kucharczyk	 INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	Urszula Stefanowicz	 POLSKI KLUB EKOLOGICZNY
Koalicja Klimatyczna	Urszula Stefanowicz	 Koalicja Klimatyczna

UNEP/GRID-Warszawa	Maria Andrzejewska	 In partnership with UN Environment Programme
Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA	Radostaw Gawlik	
Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Justyna Choroś	
Clean Cities Campaign	Nina Józefina Bąk	
Zielone Mazowsze	Marek Smyk	
Polski Klub Ekologiczny w Krakowie, Koło Miejskie w Gliwicach	Karolina Chomacka	
Stowarzyszenie “Jesteśmy Razem” Kalisz Pomorski	Joanna Kulesza	
Fundacja Frank Bold	Bartosz Kwiatkowski	
Fundacja Poszanowania Energii	Maciej Mijakowski	 FUNDACJA POSZANOWANIA ENERGII
Fundacja Moc Partnerstwa	Iwona Janicka	
Narodowa Agencja Poszanowania Energii S.A.	Andrzej Wiszniewski Wiesław Sarosiek	 NARODOWA AGENCJA POSZANOWANIA ENERGII S.A.
Ogólnokrajowe Stowarzyszenie „Poszanowanie Energii i Środowiska” SAPE – Polska	Zbigniew Michniowski Andrzej Rajkiewicz	
Fundacja WWF Polska	Jakub Milczarek Mikołaj Troczyński	

Fundacja GAP Polska	Stan Zdzisław Nitak	
Fundacja "Rozwój TAK - Odkrywki NIE"	Aleksandra Radomiak	
Zielony Instytut	Dariusz Szwed	
Spółeczny Instytut Ekologiczny	Jolanta Zientek-Varga	
Towarzystwo dla Natury i Człowieka	Krzysztof Gorczyca	
Polski Klub Ekologiczny Okręg Dolnośląski	Aureliusz Miklaszewski	
Niezależny	dr Arkadiusz Węglarz	
Towarzystwo na rzecz Ziemi	Robert Wawręty	
Fundacja Przestrzeń do Życia	Łucja Kucmin-Węglarczyk	

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Budownictwa Naturalnego	Cezary Czemplik	
Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot	Katarzyna Wiekiera	
Bydgoski Ruch Miejski	Paweł Górny	
Polski Klub Ekologiczny Okręg Pomorski	Agnieszka Fiszka Borzyszkowska	
Fundacja Kultura Kresu	Maciej Kozakiewicz	
Stowarzyszenie Fala Renowacji	Jan Ruszkowski	
Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć	Joanna Furmaga	
Fundacja Poszanowania Energii w Gdańsku	Jacek Lenzion	